

การพัฒนาศักยภาพการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น เทศบาลตำบลคำน้ำแซบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

The development potential taxation a municipality Kamnamsab, Warinchamrab Ubon Ratchathani

จิรศักดิ์ บางท่าไม้¹ สิริพัฒน์ ลากจิตร² และ ศุภชัย ดำรงคุณาวุฒิ³

^{1,2} สาขาวิชานิติพัฒนบูรณาการศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

³ สำนักงานปกครองท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

E-mail : jirasak_bangtamai@hotmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาศักยภาพการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นเทศบาลตำบลคำน้ำแซบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อ (1) ศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น (2) พัฒนาระบบและเครื่องมือที่จะช่วยจัดเก็บภาษีท้องถิ่น และ (3) จัดทำตัวแบบการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจสังคม โดยจัดเก็บข้อมูลกับผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ และประชาชน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาแล้วสร้างข้อสรุป เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้เป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า (1) ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี เทศบาลมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่และภาษีป้าย และเทศบาลสามารถจัดเก็บภาษีอื่นได้ สำหรับความรู้ความเข้าใจอยู่ระดับน้อย ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีท้องถิ่นแต่ละประเภท บทกำหนดโทษในการไม่ชำระภาษี การคำนวณภาษีและการผ่อนชำระค่าภาษี (2) ปรับปรุงกระบวนการขั้นตอนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และ (3) นำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน สำหรับฝ่ายการเมืองควรออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดราคาค่าเช่ากลางให้เป็นปัจจุบันและจัดเก็บภาษีตามความเจริญของพื้นที่ เพิ่มช่องทางการให้บริการรับชำระภาษี และเร่งรัดติดตามผู้ค้างชำระอย่างต่อเนื่อง หากไม่ชำระภาษีจึงใช้มาตรการบังคับคดีทางปกครอง

คำสำคัญ : ภาษีท้องถิ่น, ศักยภาพ, เทศบาล

Abstract

The development potential taxation a municipality Kamnamsab, Warinchamrab Ubon Ratchathani. This research objectives (1) to study a understanding of people about the local taxation. (2) to development of systems and tools to appropriate local taxation and (3) to modeling the appropriate on the socio-economic conditions and the imposition by collect data with executive authorities and people. The instruments used to collect qualitative data interviews, content analysis and conclusion. The quantitative data collection questionnaire, the statistics used are the percentage, mean and standard deviation. The results showed that (1) the understanding of taxation, municipality are responsible for collecting house and building and signboard tax and the municipality can taxation another. For knowledge levels cognitive less, understanding the different types of local taxes. Penalties non-payment of taxation, tax calculation and payment of taxation. (2) improving

steps model taxation appropriate. and (3) tax mapping and property registration system used as a tool for implementation. Local executive authorities should set for rental municipality, prices middle by zoning the prosperity of the area, increase channel service taxation and precipitate owe continuous, if they do not pay taxation and compulsory litigation.

Keywords : Local taxation, Potentiality, Municipality

1. บทนำ

ภาษีท้องถิ่นเป็นภาษีที่มีความสำคัญ คือ ส่งเสริมการกระจายอำนาจการปกครอง เพราะเป็นการเพิ่มอำนาจให้กับท้องถิ่นโดยตรง รัฐบาลได้กระจายอำนาจทางการคลังให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมต่างๆ เพื่อมาใช้จ่ายทำนุบำรุงจัดบริการสาธารณะ และการบริหารท้องถิ่น เทศบาลตำบลคำน้ำแซบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่หนึ่งที่คณะผู้วิจัยสนใจศึกษาการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สังคมและเป็นพื้นที่รองรับการขยายผังเมือง มีร้านค้า อาคารพาณิชย์ โรงพยาบาล โรงเรียน หมู่บ้าน รีสอร์ท แหล่งบันเทิง ปั้มน้ำมัน ตลาด ทั้งนี้กฎหมายกำหนดให้เทศบาลตำบลสามารถจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย ค่าธรรมเนียมกิจการที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอย ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตหรือถอนก่อสร้างอาคาร ค่าธรรมเนียมจากการออกข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.2535 ได้แก่ ค่าธรรมเนียมสถานที่จำหน่ายอาหาร สะสมอาหาร ตลาดนัด แผงลอย และรายได้อีกประเภทหนึ่งที่เทศบาลตำบลได้รับคือ รายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้ ได้แก่ ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต ภาษีธุรกิจเฉพาะ ค่าธรรมเนียมสิทธิและนิติกรรมที่ดินรวมถึงเงินอุดหนุนทั่วไปและเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ นอกจากนี้เทศบาลตำบล อาจมีรายได้ที่มาจาก รายได้จากการพาณิชย์ รายได้จากทรัพย์สิน ดอกเบี้ย รายได้เบ็ดเตล็ด ในการจัดเก็บภาษีเพื่อมาบริการสาธารณะและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

ตารางที่ 1 รายได้เทศบาลตำบลคำน้ำแซบย้อนหลัง 3 ปี

รายการ	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557
1. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	322,765.36	484,929.50	659,675.13
2. ภาษีบำรุงท้องที่	146,494.50	144,076.10	126,789.85
3. ภาษีป้าย	329,480.48	470,054.00	832,752.84
รวม	798,740.34	1,099,059.60	1,619,217.82

ที่มา: เทศบาลตำบลคำน้ำแซบ (ณ วันที่ 30 กันยายน 2557)

ข้อมูลตัวเลขการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลคำน้ำแซบ ย้อนหลัง 3 ปี (2555-2557) พบว่า ภาษีป้ายเป็นภาษีที่ทำรายได้ให้แก่เทศบาลตำบลคำน้ำแซบมากที่สุด และมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นทุกปี รองลงมาคือภาษีโรงเรือนและที่ดิน โดยในปี 2557 เก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นจากปี 2556 ในสัดส่วนเพิ่มเท่าตัว และท้ายสุดภาษีบำรุงท้องที่เก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ดังตารางที่ 1

ปัจจุบันการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถจัดเก็บได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยทำให้สถานการณ์การคลังไม่เอื้ออำนวยให้เทศบาลตำบลสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากรายได้ที่ไม่เพียงพอกับรายจ่ายในการดำเนินกิจการเพื่อสนองต่อความต้องการโครงสร้างของท้องถิ่น รายได้ที่เทศบาลตำบลจัดเก็บเอง มีสัดส่วนที่น้อยเมื่อเทียบกับรายได้จากภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้ (หัวหน้าฝ่ายจัดเก็บรายได้ 2559: สัมภาษณ์) จากประเด็นปัญหาคณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาศักยภาพการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นเทศบาลตำบลคำน้ำแซบ เพื่อเป็นตัวแบบจัดเก็บภาษีท้องถิ่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 ศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น
- 2.2 พัฒนาระบบและเครื่องมือที่จะช่วยจัดเก็บภาษีท้องถิ่นที่เหมาะสมกับเทศบาลตำบลคำน้ำแซบ
- 2.3 จัดทำตัวแบบการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจสังคม และระบบการจัดเก็บภาษี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

จัดเก็บข้อมูลกับผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ และประชาชน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ สัมภาษณ์เจาะลึกรายประเด็น ระดมความคิดเห็น

ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้เป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เพื่อตอบคำถามวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น ได้เก็บแบบสอบถามเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจกับประชาชนผู้เสียภาษีที่เชิญมาร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งได้แจกแบบสอบถามก่อนให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีมีจำนวน 50 คน และแบบสอบถามความคิดเห็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี กับประชาชนที่มาเสียภาษีจำนวน 385 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้เป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เพื่อตอบคำถามวัตถุประสงค์ที่ 2 และ 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อ 2 เพื่อพัฒนาระบบและเครื่องมือที่จะช่วยจัดเก็บภาษีท้องถิ่นที่เหมาะสมกับเทศบาลตำบลน้ำแซบ และข้อ 3 จัดทำตัวแบบการจัดเก็บภาษี โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกรายประเด็น จากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายคลัง โยธา สำนักงานปลัด ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำตัวแทนชุมชน จำนวน 30 คน แล้วสรุปข้อมูลตามรายประเด็นเพื่อมาประชุมระดมความคิดเห็นกับกลุ่มดังกล่าว แล้วจัดร่างตัวแบบการจัดเก็บภาษีเพื่อนำเสนอ ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเวทีประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา สาระแล้วนำมาสร้างข้อสรุปตามประเด็นสำคัญ

4. ผลการวิจัย

4.1 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี ประชาชนทราบว่าเทศบาลมีหน้าที่รับผิดชอบจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่และภาษีป้าย เทศบาลสามารถจัดเก็บภาษีอื่นได้ สำหรับความรู้ความเข้าใจอยู่ระดับน้อย ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีท้องถิ่นแต่ละประเภท บทกำหนดโทษในการไม่ชำระภาษี การคำนวณภาษีและการผ่อนชำระค่าภาษีดังแสดงข้อมูลในตารางที่ 1 และ 2 ดังนี้

-ความรู้ความเข้าใจในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น

ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชาย 28 คน (ร้อยละ 56) เพศหญิง 22 คน (ร้อยละ 44) ส่วนใหญ่อายุ 40-59 ปี (ร้อยละ 66) การศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 44) อาชีพค้าขาย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000

บาท (ร้อยละ 50) อาศัยในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลน้ำแซบมากกว่า 16 ปีขึ้นไป 25 คน (ร้อยละ 50)

ตารางที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น

รายการ	ใช่	ไม่ใช่
	(จำนวน/ ร้อยละ)	(จำนวน/ ร้อยละ)
1. เทศบาลมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้าย	46 (92.00)	4 (8.00)
2. กฎหมายกำหนดให้เทศบาลตำบลสามารถจัดเก็บภาษีนอกเหนือจากภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้ายได้	45 (90.00)	5 (10.00)
3. ภาษีแต่ละประเภทกำหนดให้ชำระปีละ 1 ครั้ง	43 (86.00)	7 (14.00)
4. เทศบาลเป็นผู้กำหนดวันในการชำระภาษี	43 (86.00)	7 (14.00)
5. ห่วงเวลาในการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีแต่ละประเภท ตั้งแต่เดือนมกราคม-เมษายนของทุกปี	41 (82.00)	9 (18.00)
6. ผู้มีโรงเรือนและที่ดิน ที่นา ป้ายชื่อร้าน ป้ายโฆษณาร้าน ต้องชำระภาษีตามกฎหมายกำหนด	42 (84.00)	8 (16.00)
7. ผู้ที่มีเหตุจำเป็นสามารถขอผ่อนผันการชำระภาษีได้ โดยมีวงเงินตั้งแต่ 9,000 บาทขึ้นไป	33 (66.00)	17 (34.00)
8. ผู้ทำกระชังปลา/ปั่นหม้อ/ไห/เตา/เครื่องปั้นดินเผาได้รับการยกเว้น โดยไม่ต้องชำระภาษี	39 (78.00)	11 (22.00)
9. สามารถอุทธรณ์การประเมินภาษีท้องถิ่นต่อเจ้าพนักงานหากเห็นว่าการประเมินภาษีไม่เป็นธรรม	37 (74.00)	13 (26.00)
10. เจ้าของที่ดินซึ่งได้เสียภาษีโรงเรือนและที่ดินแล้วอันเนื่องมาจากมีรายได้จากที่ดินดังกล่าวจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องชำระภาษีบำรุงท้องที่	38 (76.00)	12 (24.00)
11. เจ้าของที่ดินใช้ที่ดินเป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ และทำกิจกรรม ให้ลดหย่อนไม่ต้องเสียภาษี ไม่เกิน 200 ตารางวา	35 (70.00)	15 (30.00)
12. เทศบาลสามารถจัดเก็บภาษีอื่นได้	44 (88.00)	6 (12.00)

จากตารางที่ 2 พบว่าความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี เรียง 3 ลำดับแรกคือ ประชาชนทราบว่าเทศบาลมีหน้าที่รับผิดชอบจัดเก็บภาษี

โรงเรียนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่และภาษีป้าย เทศบาลสามารถจัดเก็บภาษีอื่นได้

-ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น

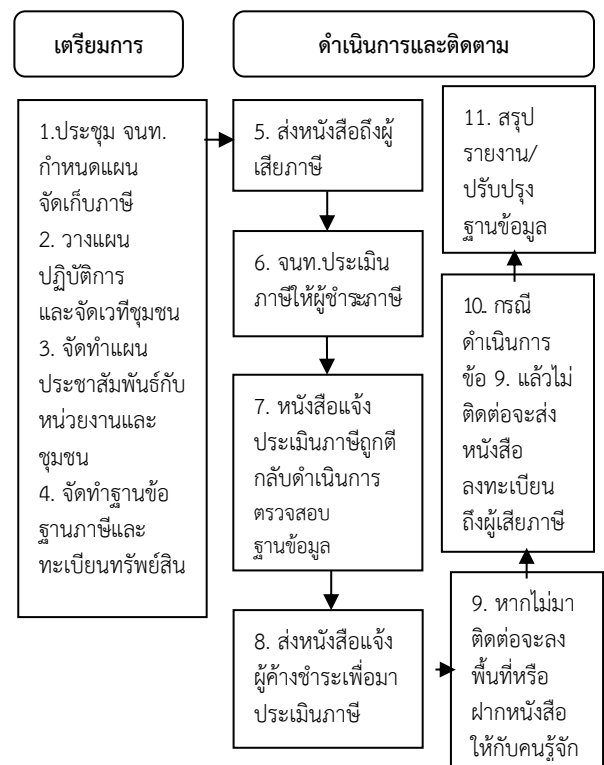
ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชาย 198 คน (ร้อยละ 51.43) เพศหญิง 187 คน (ร้อยละ 48.57) ส่วนใหญ่ อายุ 50-59 ปี (ร้อยละ 30.65) การศึกษาชั้นประถมศึกษา จำนวน 210 คน (ร้อยละ 54.55)

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น

รายการ	$\bar{x}$	S.D	แปล
1. ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีท้องถิ่นเพียงใด	2.74	1.06	ปานกลาง
2. ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นเพียงใด	2.76	1.10	ปานกลาง
3. ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีท้องถิ่นแต่ละประเภทเพียงใด	2.46	1.09	น้อย
4. ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการคำนวณภาษีเพียงใด	1.95	1.02	น้อย
5. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการคำนวณภาษีประเภทที่ท่านเสียอยู่เพียงใด	2.06	1.08	น้อย
6. ท่านมีความเข้าใจถึงช่วงระยะเวลาการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นเพียงใด	2.77	1.14	ปานกลาง
7. ท่านมีความเข้าใจขั้นตอนในการยื่นแบบชำระภาษีเพียงใด	2.67	1.08	ปานกลาง
8. ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับเอกสารที่ประกอบการยื่นแบบชำระภาษีเพียงใด	2.68	1.11	ปานกลาง
9. ท่านมีความเข้าใจถึงการผ่อนชำระค่าภาษีเพียงใด	2.06	1.08	น้อย
10. ท่านมีความเข้าใจบทกำหนดโทษในการไม่ชำระค่าภาษีเพียงใด	2.39	1.12	น้อย
รวม	250	1.15	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่าความรู้ความเข้าใจของประชาชนอยู่ระดับน้อย ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีท้องถิ่นแต่ละประเภท (=2.46) วิธีการคำนวณภาษี (=1.95) การผ่อนชำระค่าภาษี (=2.06) และบทกำหนดโทษในการไม่ชำระภาษี (=2.39)

4.2 การพัฒนาระบบและเครื่องมือช่วยจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมเทศบาลตำบลคำน้ำแซบ ได้แก่ (1) ประชุมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแผนการจัดเก็บภาษี (2) วางแผนปฏิบัติการและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนด้วยกระบวนการเวทีชุมชน (3) จัดทำแผนประชาสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์กับหน่วยงานและชุมชนท้องถิ่น (4) จัดทำฐานข้อมูลภาษีและทะเบียนทรัพย์สินให้เป็นปัจจุบันสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ (5) ส่งหนังสือถึงผู้เสียภาษีเป็นรายบุคคลตามแผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ (6) เจ้าหน้าที่ประเมินภาษีให้ผู้มาติดต่อชำระภาษี (7) กรณีหนังสือส่งแจ้งการประเมินถูกตีกลับจะดำเนินการตรวจสอบที่อยู่จากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร (8) ส่งหนังสือแจ้งการประเมินชำระภาษีแก่ผู้ค้างชำระทุกคนเพื่อให้มาประเมินการชำระภาษี (9) กรณีส่งหนังสือครั้งที่ 2 ไม่มาติดต่อให้ลงพื้นที่สอบถามเพื่อนบ้านใกล้เคียงหรือฝากหนังสือให้คนรู้จักนำไปส่ง (10) กรณีดำเนินการข้อ (9) แล้วยังไม่ได้รับการติดต่อส่งหนังสือลงทะเบียนตอบรับแจ้งเตือนว่าจะดำเนินการคดี (11) สรุปรายงานผลและปรับปรุงฐานข้อมูลและทะเบียนทรัพย์สินให้เป็นปัจจุบันเพื่อจัดเก็บในปีถัดไป

รูปที่ 1 ระบบและเครื่องมือช่วยจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมของเทศบาลตำบลค่าน้ำแซบ

4.3 ตัวแบบการจัดเก็บภาษีเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยการนำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานสำหรับฝ่ายการเมืองควรรอออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดราคาค่าเช่ากลางให้เป็นปัจจุบันและจัดเก็บภาษีตามความเจริญของพื้นที่ เพิ่มช่องทางการให้บริการรับชำระภาษี และเร่งรัดติดตามผู้ค้างชำระอย่างต่อเนื่อง หากไม่ชำระภาษีจึงใช้มาตรการบังคับคดีทางปกครอง

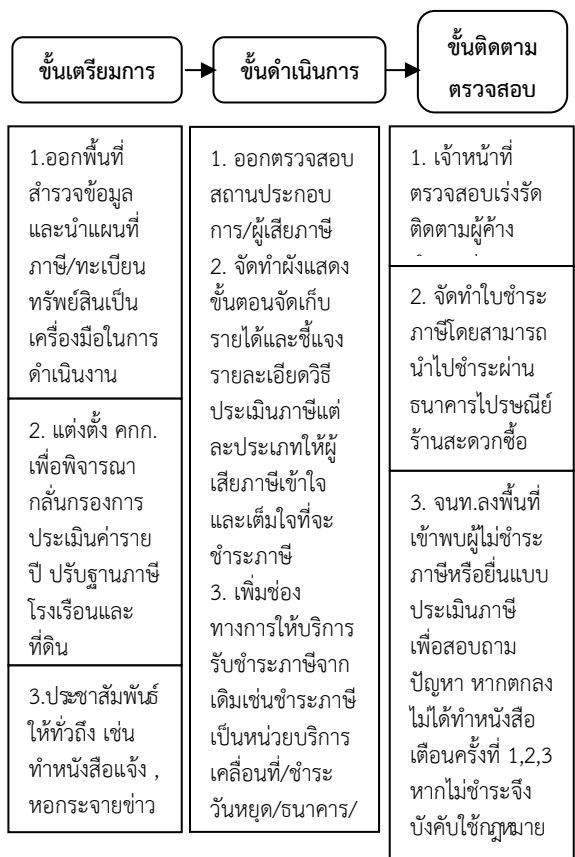
จากการระดมความคิดเห็นที่ประชุม ผู้บริหารเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ประชาชน และคณะผู้วิจัย ร่วมกันระดมสมองหาตัวแบบในการจัดเก็บภาษีให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจสังคมและระบบการดำเนินงานจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลค่าน้ำแซบ โดยมีขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนดำเนินการ และขั้นตอนติดตาม ดังนี้

ก. ขั้นตอนเตรียมการ : 1) ออกสำรวจข้อมูลผู้อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีทุกปีและนำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน 2) ปรับฐานภาษีโรงเรือนและที่ดินโดยแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณากลับกรองการประเมินค่ารายปีเพื่อนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินภาษีซึ่งจะทำให้การจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น โดยมีการกำหนดค่ารายปีตามทำเลที่ตั้ง (โซนนิ่ง) ของทรัพย์สิน ตามพื้นที่ใช้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ 3) ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เข้าถึงประชาชน จัดทำหนังสือแจ้งกำหนดระยะเวลาขึ้นแบบและการเสียภาษีให้ทราบทุกราย และประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวให้ได้ทราบล่วงหน้า

ข. ขั้นตอนดำเนินการ : 1) การออกตรวจสอบสถานประกอบการเพื่อความถูกต้อง 2) มีการจัดทำผังแสดงขั้นตอนการจัดเก็บรายได้และมีการชี้แจงรายละเอียดวิธีการประเมินภาษีแต่ละประเภทให้ผู้เสียภาษีเข้าใจและเต็มใจที่จะชำระภาษี 3) เพิ่มช่องทางการให้บริการรับชำระภาษีจากเดิม อาทิ รับชำระภาษีในวันเสาร์-อาทิตย์ การออกหน่วยบริการร่วมกับโครงการเทศบาลเคลื่อนที่ ชำระภาษีผ่านธนาคาร ไปรษณีย์ หรือร้านสะดวกซื้อ

ค. ขั้นตอนติดตามตรวจสอบ : 1) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบและเร่งรัดติดตามผู้ค้างชำระอย่างต่อเนื่อง 2) จัดทำใบแจ้งชำระภาษีโดยสามารถนำไปชำระผ่านทางไปรษณีย์ ธนาคาร หรือร้านสะดวกซื้อซึ่งเป็นอีกช่องทาง

หนึ่งที่ทำให้ผู้ค้างชำระภาษีลดลงและคาดว่าจะจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้น 3) เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เข้าไปพบผู้ไม่ชำระหรือยื่นประเมินภาษีเพื่อสอบถามปัญหา หากตกลงกันไม่ได้จึงจัดส่งเอกสารหนังสือเตือนกรณีไม่ชำระภาษี โดยเตือนครั้งที่ 1, 2, 3 หากไม่ชำระภาษีจึงบังคับใช้กฎหมายสำหรับผู้ค้างชำระขั้นเด็ดขาด โดยแจ้งความต่อนักงานสอบสวน (อำเภอ) เพื่อดำเนินคดีแก่ผู้ยื่นแบบเพื่อประเมินภาษีและดำเนินการจัดเก็บภาษี (ยึดอายัดและขายทอดตลาด) มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และปรับปรุงกฎหมายเพื่อลดการแทรกแซงทางการเมือง

รูปที่ 2 ตัวแบบการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมของเทศบาลตำบลค่าน้ำแซบ

5. อภิปรายผล

5.1 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีท้องถิ่น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี ที่ตอบถูกมากที่สุดคือเทศบาลมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้าย ตอบถูกอันดับ

2 คือ กฎหมายกำหนดให้เทศบาลตำบล สามารถจัดเก็บภาษีนอกเหนือจากภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้ายได้ สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ ซึ่งเห็นว่าเทศบาลตำบล สามารถเก็บภาษีอื่นได้อีก เช่น ค่าจัดเก็บขยะ สถานที่จอดรถ ค่าธรรมเนียมอื่นๆ ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจแบบพื้นฐานเท่านั้น แต่ที่ไม่ค่อยเข้าใจคือ ไม่เข้าใจรายละเอียดของภาษีและการคำนวณภาษีที่จะต้องชำระ ส่วนที่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ระดับน้อยได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีท้องถิ่นแต่ละประเภท บทกำหนดโทษในการไม่ชำระ การคำนวณภาษีประเภทที่ชำระอยู่ และมีความเข้าใจถึงการผ่อนชำระค่าภาษีและวิธีการคำนวณภาษีค่อนข้างน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยปรมัตถ์ อินดิ [1] ที่พบว่า ประชาชนไม่ทราบและไม่เข้าใจรายละเอียดภาษีที่ตนชำระ จึงควรมีการประชาสัมพันธ์การชำระภาษีอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล เจริญเจริญ [3] การจัดเก็บภาษีควรมีการปรับปรุงด้านการดำเนินงานโดยการติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์การเสียภาษีไว้ภายในหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนได้ทราบข้อมูล จัดหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่และให้มีการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของหมู่บ้านตลอดจนจัดประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านเพื่อชี้แจงข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับภาษีพร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดแนวทางในการเสียภาษี

5.2 ด้านพัฒนาระบบในการจัดเก็บภาษี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของเทศบาล โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ในทำนองเดียวกันเมื่อพิจารณาในภาพรวมของแต่ละด้านพบว่า ปัจจัยทุกด้านมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับ คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดเก็บภาษีและด้านเครื่องมือช่วยจัดเก็บภาษี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พาเกียรติ สมานบุตร และคณะ [4] ความสามารถของท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีเกิดจากต่อพัฒนาด้านข้อกฎหมาย ด้านการจัดเก็บภาษี ด้านเจ้าหน้าที่และด้านผู้นำที่เสียภาษี และสอดคล้องกับ สุกัญญา สันป่าแก้ว [5] แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโดยจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน มีมาตรการบทกำหนดโทษแก่ผู้ค้างชำระภาษีอย่างจริงจังและมีแบบฟอร์มตัวอย่างเพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็วแก่ผู้มา

เสียภาษี สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรัตน์ จารณาเพียง [6] ควรมีการปรับปรุงกระบวนการในการจัดเก็บภาษี

5.3 ตัวแบบการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมและระบบการจัดเก็บภาษี พบสภาพปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการจัดเก็บภาษี คือ 1) ปัญหาด้านกฎหมาย : ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ประเมิน อาจทำให้ประเมินไม่ตรงกับความเป็นจริง การกำหนดอัตราภาษียังไม่ครอบคลุมและยังไม่เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงเป็นเขตเมืองขยาย กฎหมายที่ใช้บังคับในการจัดเก็บภาษี/การประเมินภาษีมักจะก่อให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษีและก่อให้เกิดสับสน 2) ด้านนโยบาย : เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจในการประเมินภาษีโดยไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน 3) ด้านเครื่องมือ : ฐานข้อมูลภาษีและทะเบียนทรัพย์สินยังไม่เป็นปัจจุบัน ขาดเครื่องมือในการประเมินราคาทรัพย์สินที่มีประสิทธิภาพ 4) ด้านบุคลากร : เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เจ้าหน้าที่ขาดเครื่องมือเพื่อช่วยในการจัดระบบฐานข้อมูลภาษีทำให้ประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บภาษีไม่ดีเท่าที่ควร ขาดความรู้ความเข้าใจในขบวนการบังคับคดีและการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ค้างชำระภาษี 5) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน : ประชาชนบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษี รายละเอียดภาษีที่ตนชำระ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภาศิต เจริมรอด [7] การจัดเก็บภาษีตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน และพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ที่ยังไม่มีความเหมาะสมและเป็นธรรมตามสภาพและทำเลของที่ดิน เพราะบทบัญญัติในส่วนหลักเกณฑ์การประเมินราคาที่ดิน โรงเรือน และสิ่งปลูกสร้างอื่นของกฎหมายยังไม่มี ความชัดเจน เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจในการประเมินโดยไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน อีกทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ประเมินส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการประเมินราคาทรัพย์สินและขาดเครื่องมือในการประเมินราคาที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสน์ ถาปินตา และสุจินต์ สิมารักษ์ [8] ในขณะที่งานวิจัยของธนาพร วงศ์ภิรักษ์ [9] พบว่าการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและเร่งรัดให้เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้จัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินให้เสร็จเรียบร้อยก่อนที่จะมีการรับชำระภาษีโรงเรือนและที่ดินในแต่ละปี เพราะจะทำให้การเก็บภาษีได้ครอบคลุมฐานรายได้ที่เป็นตัวเงินมากยิ่งขึ้นและจะทำให้การจัดเก็บใน

อนาคตมีประสิทธิภาพ ควรมีการพัฒนาขีดความสามารถของหน่วยจัดเก็บพร้อมส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และวิธีการจัดเก็บเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้แก่เจ้าหน้าที่มากขึ้น

ความบกพร่องเกิดจากโครงสร้างทางกฎหมายเทศบาลต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บรายได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวันยา สุวรรณอักษร [2] การจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาเกี่ยวกับมาตรการบังคับทางภาษีทำให้มีภาษีค้างชำระเป็นจำนวนมากส่งผลทำให้ขาดรายได้ที่จะนำมาพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสาเหตุสำคัญจากปัญหาความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ จำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ กฎหมายไม่มีความชัดเจนในวิธีปฏิบัติ และปัญหาขั้นตอนการประเมินภาษีไม่ชอบด้วยกฎหมายมาตั้งแต่ต้น ปัญหาการจัดเก็บข้อมูลผู้เสียภาษีและปัญหาการให้อำนาจผู้บริหารท้องถิ่นในการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ขอนทอง และคณะ [10] ควรปรับปรุงระเบียบ กฎหมายเกี่ยวกับรายได้ของท้องถิ่นให้ทันสมัย เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีแนวทางปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปรับปรุงโครงสร้างภาษีให้เป็นระบบ สามารถจัดเก็บได้ถูกต้องและเป็นธรรม ไม่มีความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน มีมาตรการจูงใจในการให้ประชาชนเต็มใจชำระภาษี อาทิ การจัดทำโครงการภาษีคืนสู่ท้องถิ่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี จัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ระเบียบ ในการจัดเก็บรายได้เพื่อให้เกิดการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

6.1.1 ด้านความรู้ความเข้าใจ

จากผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอยู่ระดับน้อย ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีท้องถิ่นแต่ละประเภท บทกำหนดโทษในการไม่ชำระภาษี การคำนวณภาษีและการผ่อนชำระค่าภาษี ดังนั้น เทศบาลตำบลต้องจัดทำแผนพัฒนาความร่วมมือด้านภาษีโดยจัดทำแผนระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว โดยใช้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเน้นเรื่องการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องภาษีไม่ว่าจะเป็นประเภทภาษี แนวปฏิบัติในการยื่นภาษี

วิธีการประเมินภาษี บทกำหนดโทษในการไม่ชำระภาษี การคำนวณภาษีและการผ่อนชำระค่าภาษี ทั้งนี้ให้แจ้งการใช้จ่ายงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นจากการเก็บเงินภาษีเพื่อสร้างความเข้าใจให้เกิดแก่ประชาชน โดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับความรู้และช่วงเวลาที่มีความเหมาะสมเพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด โดยจัดหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่และประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของหมู่บ้าน จัดประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านเพื่อชี้แจงข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับภาษีพร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดแนวทางในการเสียภาษี

6.1.2 ด้านพัฒนาระบบในการจัดเก็บภาษี

จากผลการวิจัย พบว่าปัจจัยทุกด้านมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอยู่ในระดับมาก คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดเก็บภาษีและด้านเครื่องมือช่วยจัดเก็บภาษี ดังนั้นเทศบาลตำบลต้องพัฒนาบุคลากรในส่วนของการแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินให้มีความรู้ความชำนาญในหน้าที่ให้มากยิ่งขึ้น เพิ่มขีดความสามารถของหน่วยจัดเก็บโดยส่งไปฝึกอบรม ศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ทันสถานการณ์ สำหรับด้านการมีส่วนร่วมโดยลงพื้นที่สอบถามความเห็นของประชาชนและประชาคมก่อนดำเนินการ สร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ส่วนด้านจัดเก็บภาษีและเครื่องมือช่วยจัดเก็บภาษี ต้องปรับปรุงฐานข้อมูลภาษีให้มีความครอบคลุมและเป็นปัจจุบันในทุกปีงบประมาณ โดยการจัดทำแผนหรือโครงการปรับปรุงข้อมูลภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน นำระบบสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะระบบการจัดเก็บข้อมูลฐานภาษีปรับปรุงระเบียบ กฎหมายเกี่ยวกับรายได้ของท้องถิ่นให้ทันสมัย เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีแนวทางปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

6.1.3 ตัวแบบการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมและระบบการจัดเก็บภาษี

จากศึกษาและเวทีเสวนา พบสภาพปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการจัดเก็บภาษี คือ 1) ปัญหาด้านกฎหมาย 2) นโยบาย 3) เครื่องมือ 4) บุคลากร และ 5) การมีส่วนร่วม ดังนั้นเทศบาลต้องปรับปรุงกระบวนการขั้นตอนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน โดยนำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน สำหรับฝ่ายการเมืองควรออกข้อบัญญัติ

ท้องถิ่นกำหนดราคาค่าเช่ากลางให้เป็นปัจจุบันและจัดเก็บภาษีตามความเจริญของพื้นที่ เพิ่มช่องทางการให้บริการรับชำระภาษี และเร่งรัดติดตามผู้ค้างชำระอย่างต่อเนื่อง หากไม่ชำระภาษีจึงใช้มาตรการบังคับคดีทางปกครอง

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลตำบลอื่น เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาและนำไปพัฒนาต่อไป

6.2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนารายได้ของเทศบาลเพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพ

6.2.3 ศึกษาการเพิ่มขีดความสามารถของเทศบาลในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นเพื่อจัดทำต้นแบบในการพัฒนา

6.2.4 รัฐบาลควรมอบอำนาจให้เทศบาลตำบลสามารถบังคับคดีได้ด้วยตนเองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

8. เอกสารอ้างอิง

- [1] ชัยปรมัตต์ อินติ, “สภาพและปัญหาการชำระภาษีอากรของประชาชนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์,” การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2550.
- [2] วันธยา สุวรรณอักษร, “ปัญหาทางกฎหมายในระบบการบริหารการจัดเก็บภาษีค้างชำระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น,” วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555.
- [3] นฤมล เจริญเจริญ, “ความคิดเห็นของประชาชนในการจัดเก็บภาษีของเทศบาลตำบลหน้าพระดู่ ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลหน้าพระดู่ อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี,” การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.
- [4] พาเกียรติ สมานบุตร และคณะ, การเพิ่มขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีนํ้ามัน, กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2553.

- [5] สุกัญญา สันป่าแก้ว, “ปัญหาและแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองน่านจังหวัดน่าน,” การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุตรดิตถ์, 2551.
- [6] วรารัตน์ จารณาเพียง, “การปรับปรุงกระบวนการในการจัดเก็บภาษี,” วารสารการบริหารท้องถิ่น, ปีที่ 3, ฉบับที่ 1, 2553.
- [7] ปกาศิต เจริมรอด, “ปัญหาทางกฎหมายในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีบำรุงท้องที่,” สหศาสตร์ศรีปทุมชลบุรี, ปีที่ 1, ฉบับที่ 2, 2554.
- [8] วาสน์ ถาปินตา และสุจินต์ สิมารักษ์, “ความสูญเสียทางการเงินของการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลดอยสะเก็ด,” วารสารการบริหารท้องถิ่น, ปีที่ 4, ฉบับที่ 1, 2554.
- [9] ธนาพร วงศ์ภิรักษ์, “การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว,” วารสารการบริหารท้องถิ่น, ปีที่ 6, ฉบับที่ 3, 2556.
- [10] วาสนา ขอนทอง และคณะ, “แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกำแพงเพชร,” สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ปีที่ 16, ฉบับที่ 1, 2553.